Naturbruksskolornas förening

Naturbruksskolornas Förening, 2022-05-09

Skolverket
registrator@skolverket.se
Skolverkets diarienummer 2022:55

Remiss avseende förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå samt förslag avseende ändringar som rör hantverksprogrammet

Naturbruksskolornas Förening (NF) är en intresseförening för utbildare inom naturbruk. Föreningen har 70 medlemsskolor med en geografisk spridning över hela Sverige. Naturbruksskolorna bedriver utbildningar på gymnasienivå både för ungdomar och som vuxenutbildning, samt på eftergymnasial nivå som YH- och uppdragsutbildningar, se www.naturbruk.se.

Skolverket har remitterar förslag till:

- Ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena
- Ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program
- Ändrade examensmål för gymnasieingenjör (vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år)
- Ändrade programmål för gymnasiesärskolans nationella program
- Gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och nationella inriktningar i programstrukturerna för de nationella programmen i gymnasieskolan
- Programgemensamma ämnen i programstrukturerna och i vissa fall ändrad benämning på nationella program i gymnasiesärskolan.

Naturbruksskolornas förening kommer avge yttrande för de delar av förslagen som är relevanta för Naturbruksprogrammet. Vi hänvisar även till tidigare yttrande 22-04-01.

Ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena

Överlag har föreningen inga kommentar till innehållet i den enskilda gymnasiegemensamma ämnena. Föreningen vill dock framhålla farhågan i att konstruktionen med nivåer, och där betyget på den högst avslutade nivån är det betyg som kommer återfinnas i examen, kan medföra att elever av taktiska skäl inte kommer välja att läsa högre nivåer, vilket bl.a. skulle kunna leda till att elever på Naturbruksprogrammet inte väljer att läsa t.ex. högre nivåer i matematik (eller i andra ämnen).

Vidare menar föreningen att möjligheten till ”taktikval” kan komma att påverka elevernas motivation att välja de nivåer i svenska och engelska som leder till högskolebehörighet och att de aktuella nivåerna i respektive ämne eventuellt i stället ska utgöra egna ämnen (t.ex. Svenska – högskolebehörighet, nivå 1 och 2 osv).

Föreningen vill även framhålla att det borde vara självklart att någon form av ett estetiskt ämne skulle ingå i de gymnasiegemensamma ämnen. Bortsett från att estetiska uttryckssätt är en viktig aspekt kopplat till såväl allmänbildning som demokratisk fostran, torde ett estetiskt ämne även generellt sett verka för att höja statusen på yrkesutbildningen.

Ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program

Generellt stöder Naturbruksskolornas förening förslaget till examensmål och vill framför allt framhålla värdet i hur de två första styckena lyfter fram centrala delar i utbildningen på ett lovvärt sätt.

I övrigt följer nedan våra kommentarer och föreslagna ändringar (i kursiv):

- Under stycke 3 vill vi att begreppet ”främjar” konsekvent byts ut mot ”*skapar*”. Mot bakgrund av den alltmer accentuerande globala klimatkris och de utmaningar den för med sig för framtida generationer, måste dagens och morgondagens naturbrukselever i sin utbildning vara del av att skapa en hållbar framtid.

  > Att bruka naturen på ett sätt som *skapar* hållbar utveckling […] Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att kritiskt granska och reflektera över naturbrukets arbetsmetoder och hur dessa *skapar* hållbar utveckling ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv.

- I stycke 4 uppskattar vi att eleverna ska ges möjlighet att utveckla förståelsen ”av hur olika faktorer påverkar förutsättningarna för alla människor att arbeta och utvecklas på lika villkor inom naturbrukets olika yrken, oavsett kön, ålder eller bakgrund.” Från föreningens sida har vi dock svårt att se varför detta inte ska gälla *samtliga diskrimineringsgrunder* (se examensmålen för Fordons- och transportprogrammet).

- Vidare under stycke 4 ställer vi oss frågande till formuleringen att utbildningen ska ”ge eleverna möjlighet att utveckla innovativt tänkande, entreprenörskap och företagsamhet”, då vi menar att det kort och gott räcker med att ge eleverna kunskaper och förutsättningar för att kunna utveckla *företagande och ett entreprenöriellt tänkande* vilket även skulle bidra till att det konkretiserades vad som är primärt i elevernas utbildning.

- Under stycke 5 uppskattar vi att förekomsten av branschnormer nämns, dock bör det uttryckligen framgå att eleverna ska ges *kunskap om, samt kritiskt granska, branschnormer* vid sidan av lagar och författningar.

- I stycke 6 är dels formuleringen kring teknik olycklig, dels är styckets sista mening tolkningsbart och ger grund för missförstånd och därför föreslås ny formulering:

  > Med utgångspunkt i praktiskt arbete inom naturbruk ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att ta initiativ och lösa problem på ett ansvarsfullt sätt. Eleverna ska kunna planera och genomföra arbetsuppgifter genom att använda *olika typer av teknik, såväl digital* ~~såväl traditionell som digital teknik~~ som teknik som förekommer inom för utbildningen relevanta yrkesområden. Vidare ska eleverna kunna bedöma och dokumentera arbetsresultat utifrån kvalitet, effektivitet och *hållbarhet* ~~miljötänkande~~. ~~Under utbildningen ska eleverna utveckla praktiska färdigheter som kopplas till förståelse och reflektion.~~ Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att *utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet* ta ställning i etiska frågor. ~~och kunna omsätta sina ställningstaganden i praktisk handling~~.

- Skrivningen i stycke 7 som behandlar kommunikations- och samarbetsförmåga samt service och bemötande bör förstärkas, eftersom det dels rör alla inriktningar, dels är av central vikt inom programmets yrkesområden. Innehållet bör även på ett tydligt sätt inkluderas i det programgemensamma ämnet Naturbruk.

- I stycke 8 bör meningen ”[a]rbetsplatsförlagt lärande ska ingå i utbildningen” kompletteras med *på en arbetsplats inom yrkesområdet.*

- Avslutningsvis menar vi att det är onödigt att påpeka att examensmålen gäller såväl skolförlagd utbildning som lärlingsutbildning.

- När det gäller inriktningsmålen anser vi att en skrivning om *kommunikation och kundkontakt* ska ingå i målen för inriktningarna Djurvård, Hästhållning, Naturturism och Trädgård.

- I exemplen för aktuella yrkesområden för inriktning Djurvård bör hundar kompletteras med *andra sällskapsdjur* (rad 5).

- I stycket för inriktning Lantbruk bör ”miljövärden och biologisk mångfald ” kompletteras med *och hållbar utveckling* (rad 3).

- För inriktning Naturturism bör rad 2 - 4 ändras enligt följande:
  ”Inriktningen ska ge kunskaper om och färdigheter i att ~~guida och~~ leda aktiviteter i naturen *eller* att sköta anläggningar och naturmiljöer för naturturism.”

- För inriktningen Skogsbruk bör begreppet hög avkastning ersättas med *god skogsproduktion* (rad 2). Vidare bör här även framgå att inriktningen ska utveckla kunskaper om *en hållbar skogsförvaltning.*

Ändrade programmål för gymnasiesärskolans nationella program

Föreslagna ändringar i programmålen känns relevanta och tar i högre grad än idag hänsyn till elevernas förutsättningar. Däremot menar vi från föreningen sida att namnet på programmet till viss del kan vara missvisande. I programmålen finns ingen specifik skrivning om att eleverna måste få kunskaper inom skogsområdet men namnet ger sådana associationer. Ett mer relevant namn för programmet skulle kunna vara *Programmet för Mark och Djur* och där då bl.a. skog underförstått skulle ingå i begreppet mark.

Föreningen skulle även önska att en analys av hur APL fungerar inom programmet och gymnasiesärskolan och inte minst i det sammanhanget hur omfattningen av APL är kopplat till elevernas vidaregång.

Gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och nationella inriktningar i programstrukturerna för de nationella programmen i gymnasieskolan

Programgemensamma ämnen inom Naturbruksprogrammet

Skolföreningen menar att det föreslagna innehållet i programfördjupningen är bra. Ämnen Naturbruk, nivå 1, bör även framledes omfatta 200 p och att ett ökat utrymme i ämnet ges frågor som berör arbetsmiljö och säkerhet ser vi som positivt. Ämnet ska fungera som en introduktion till programmet och programmets examensmål och utöver arbetsmiljö och säkerhetsfrågor betona hållbarhets- och jämställdhetsperspektiv samt en introduktion till de krav som naturbrukets yrkesområden ställer på kommunikation och samverkan med såväl utomstående som externa aktörer. I ämnet bör även en introduktion till vald inriktning vara möjlig att genomföra.

Programstrukturen för inriktningar

I förslaget till programstruktur har de tidigare kurser Djurens biologi och Marken och växternas biologi utgått och innehållet i kurserna har arbetats in i andra inriktnings-gemensamma ämnen. Från skolföreningens sida upplever vi denna förändring som inte odelat positiv, även om vi ser en vinst i att respektive inriktnings biologiska grunder och samband kopplas till yrkeskunskaper. I det här sammanhanget är det framför allt tre aspekter vi finner tveksamma. För det första ser vi en fara i att biologiska grunder och samband för respektive inriktning blir otydligt och riskerar att tonas ner i förhållande till annat stoff. För det andra har de inriktningsämnen dit biologiska grunder och samband hänförts inte getts ett

större omfång (i poäng), vilket rimligen kommer medföra konkurrens med annat sedan tidigare etablerat stoff i respektive och därmed också en risk att just den biologiska grunden kommer få stå tillbaka i den faktiska undervisningen. För det tredje och sista, är just de kunskapsområden som ingår centralt för motsvarandebedömning och att kunskapsområdet splittras torde i vart fall inte förenkla att upprätthålla tidigare motsvarandebedömning.

I tre av inriktningarna (Djurvård, Hästhållning och Lantbruk) ingår ämnet Djurhållning, nivå 1 med koppling till respektive inriktning (- sällskapsdjur, - häst och - lantbruksdjur). Från skolföreningens sida har vi svårt att se syftet med att differentiera ämnet, utan i stället borde det centrala innehållet i ämnet kunna formuleras så att ämnet går att anpassa till respektive inritning. Detta torde bl.a. ha betydelse för elever som eventuellt byter inriktning under utbildningens gång.

Skolföreningen ser det som positivt att tidigare kursen Fordon och redskap har ersatts med en kurs tydlig kopplad till naturbruk och med ett innehåll som är relevant utifrån programmet yrkesområden. Dock är det nödvändigt att det inom ämnets ramar tydligt framgår att regler och bestämmelser kring djurtransporter behandlas inom de inriktningar där så är relevant.

Inriktning djurvård – ämnet Kattkunskap, nivå 1 bör tas bort som inriktningsgemensam kurs och i stället ersättas med nytt ämne Djurens biologi, nivå 1 (se ovan). Alternativt, om den av Skolverket föreslagna lösningen kring biologiska grunder och samband kvarstår, bör ett nytt ämne tas fram med centralt innehåll som fokuserar på kommunikation och kundkontakt explicit mot avnämare inom yrkesområdet.

Inriktning Skogsbruk – Nuvarande föreslagna ämne Skogsvård, nivå 1 (200 p) bör delas i två nivåer om 100 p för att ämnet även ska kunna användas som programfördjupning/individuellt val utanför inriktningen. Skolföreningen efterlyser även ett ämne Skogsskötsel.

Inriktning Trädgård – Ämnena Skötsel av utemiljöer, nivå 1 (200 p) samt Växtkunskap, nivå 1 (200 p) bör delas i två nivåer om 100 p för att ämnet även ska kunna användas som programfördjupning/individuellt val utanför inriktningen.

Särskild behörighet i Biologi 2 och Naturkunskap 2

Vi förutsätter att Skolverket i dialog med UHR möjliggör att samtliga inriktningar inom naturbruksprogrammet ges möjlighet till motsvarandebedömningar för särskild behörighet i såväl Biologi 2 som Naturkunskap 2.

Naturbruksskolornas förening

Naturbruksskolornas Förening, 2022-05-09

Skolverket
registrator@skolverket.se
Skolverkets diarienummer 2022:55

Programgemensamma ämnen i programstrukturerna på nationella program i gymnasiesärskolan

Skolföreningen har inga kommentarer angående de gymnasiesärskolegemensamma ämnen samt programgemensamma ämnen då förslaget överensstämmer med dagens gymnasiesärskola.

Mot bakgrund av gymnasiesärskolans målgrupp ser vi det som önskvärt att antalet odlingskurser från förslagets åtta olika ämnen skars ner och två mer generella odlingskurser med två till tre nivåer i varje istället togs fram. Från föreningens sida undrar vi även var det kursinnehåll som idag återfinns i kurserna Körning - basmaskin, Fordonsvård - tunga fordon, Godshantering – truck återfinns. Innehållet i dessa nuvarande kurser är i hög grad relevant för elever på gymnasiesärskolan och gagnar deras framtida yrkesliv, då i synnerhet kunskaper i körning av basmaskin ökar deras chans till anställning.

För Naturbruksskolornas Förening

Anneli Gunnars
Ordförande i Naturbruksskolornas Förening

VD/Skolchef Älvdalens Utbildningscentrum
tel. 0251-59 70 03, anneli.gunnars@alvdalen.com